

STM

kirjaamo.stm@gov.fi

Lausuntopyyntö 3.10.2023, VN/24836/2023, VN/24836/2023-STM-1

ASIAKASMAKSUASETUKSEN MUUTTAMINEN

Vanhustyön keskusliitto - Centralförbundet för de gamlas väl ry (VTKL) ja kiittää saamastaan lausuntopyynnöstä ja lausuu asiasta seuraavaa.

Asetuksen sisältä muutosehdotus sisältyy Suomen nykyisen hallituksen hallitusohjelmaan. Tarkoituksena on korottaa asiakasmaksuja maltillisesti erikoissairaanhoidon painottaen mahdollisimman oikeudenmukaisesti sekä siten, etteivät maksut muodostu esteeksi palveluiden saamiselle. Lisäksi tarkoitus on yhtenäistää terveydenhuollon asiakasmaksun kansallisesti. Hallitusohjelman mukaan muutoksilla tavoitellaan yhteensä 50 miljoonan euron sopeutusta julkiseen talouteen vuodesta 2025 alkaen. Hyvinvointialueiden tuottojen arvioimaan nousevan noin 26,9 miljoonaa euroa vuodessa.

Säännönmukaisten indeksikorotusten lisäksi tiettyihin asiakasmaksuihin esitetään tehtäväksi 10 % korotus. Pääosin korotukset kohdistuvat erikoissairaanhoidon maksuihin, mutta osa myös perusterveydenhoidon maksuihin.

VTKL:n käsityksen mukaan esitettyä hinnankorotusta 10 % voidaan pitää liian suurena kertakorotuksena etenkin, kun se tehdään säännönmukaisen indeksikorotuksen yhteydessä ja sen lisäksi. Elinkustannusindeksin nousu aiheuttaa jo yksinään noin 10 % maksujen korotuksen.

VTKL kantaa huolta taloudellisesti heikommassa asemassa oleviin ikääntyneisiin ihmisiin kohdistuvasta julkisten maksujen kokonaisrasituksesta. Mikäli he joutuvat asioimaan paljon sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden piirissä terveydentilansa takia, heidän taloudellinen tilanteensa saattaa korotusten johdosta vaikeutua merkittävästi.

Samat henkilöt saattavat käyttää paitsi erikoissairaanhoidon palveluita, kuten poliklinikoita ja lisäksi heillä on jokin jatkuva lääkitys. Lisäksi he joutuvat käyttämään kuljetuspalveluita päästääkseen terveydenhuollon palveluiden piiriin omasta kodistaan. He ovat mahdollisesti kotihoidon ja erilaisten tukipalveluiden asiakkaita, joko omassa kotonaan asuen tai hyvinvointialueen ohjaamina sosiaalihuoltolain tarkoittamassa yhteisöllisessä asumisessa. Heidän maksettavakseen jää asumiskulujen lisäksi myös kotihoidon tulosidonnaiset asiakasmaksut tai tukipalveluiden maksut. Heillä saattaa olla käytössä hyvinvointialueen palveluseteli, jolloin heidän maksettavakseen jää omarahoitusosuus, jotka saattavat olla suurehkoja. Omarahoitusosuuksien euromäärät vaihtelevat eri hyvinvointialueittain.

Vaikka käytössä on erilaisia vuosittaisia maksukattoja, kuten terveydenhuollon maksukatto (692 euroa vuonna 2023), lääkekustannusten vuosiomavastuu eli lääkekatto (592,16 euroa vuonna 2023) ja Kelan terveydenhuollon matkakorvauksen vuosiomavastuu (300 euroa vuonna 2023), voi kokonaismaksurasitus jäädä silti huomattavan suureksi etenkin pienituloisella ikääntyneellä ihmisellä. Eriperusteiset ja erisuuriset maksukatot aiheuttavat

monesti epätietoisuutta ja hämmennystä paitsi ikääntyneessä myös hänen läheisissään. VTKL toivookin myös erilaisten maksukattojen tarkastelemista jatkossa yhtenä keinona selkiyttää sosiaali- ja terveystalouden kokonaiskuvaa erityisesti asiakkaan näkökulmasta katsottuna.

Asiakkaan kannalta merkityksellisintä on vain lopuksi maksujen aiheuttama kokonaisrasitus. Pahimmillaan suuret maksut, tai pelko niistä, saattaa aiheuttaa palveluiden tai lääkkeiden käyttämättä jättämistä.

Vaikutustenarviointi erityisesti pienituloisten ikääntyneiden eläkkeensaajien kannalta olisi ollut toivottavaa. Samalla olisi ollut hyödyllistä arvioida, millä toimenpiteillä heidän tilannettaan olisi mahdollista helpottaa, mikäli maksujen korotus toteutettaisiin nyt esitetyn suuruisena.

Esityksen muistiossa ei avata esimerkiksi erikoissairaanhoidon kävijäryhmiä tai heidän tulojakaumaansa, jota tarkastelemalla olisi saanut tarkempaa käsitystä vaikutuksista juuri edellä mainittuun ryhmään.

VTKL kannattaa esityksen tavoitettava siitä, että terveydenhuollon asiakasmaksut olisivat yhteneväiset kautta maan.

Hallitusohjelmaan on toisaalle kirjattu tavoitteeksi painopisteen siirto korjaavista palveluista kohti varhaisempaa tukea ja apua sekä ennaltaehkäisyä. Kiirehdittävinä toimina sote-palveluiden saatavuuden parantamiseksi kiinnitetään huomiota erityisesti perusterveydenhuollon palveluiden saatavuuteen, ikääntyneiden kotona pärjäämiseen ja heikommassa asemassa olevien aseman vahvistamiseen. VTKL toivoo tämän tavoitteen läpäisevän myös muut yksittäisen esitykset.

VANHUSTYÖN KESKUSLIITTO - CENTRALFÖRBUNDET FÖR DE GAMLAS VÄL RY

Anni Lausvaara
toiminnanjohtaja

Sari Elomaa
juristi